

Från källarbutik till miljard- företag

Första styrelsen

J. Hållander

G. Englund

O. Klang

N. Nordfors

K. Andersson

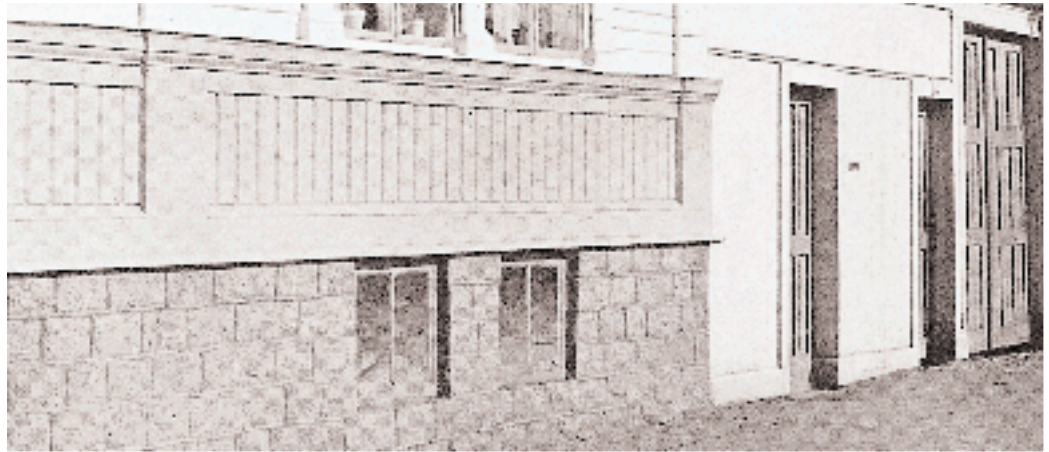

A. Rådberg

K.H. Johansson

Första butiken 1898

Första varuhuset 1938

Första snabbköpet 1949

Första stormarknaden 1970

Att Konsumentföreningen Gävleborg fyller 100 år är en stor händelse i svensk konsumentkooperation. Det är faktiskt ett år innan Kooperativa Förbundet fyller 100 år. Det vittnar om att Gävleföreningen var med och lade grundstenarna för KF:s tillkomst.

Läser man den årikavalkad, från 1898 till 1998, som finns i denna jubileumskrift får man en god översikt av hur kooperativ handel har utvecklats och förändrats genom åren.

Många engagerade förtroendevalda och anställda har genom idogt arbete fört fram föreningen från en källarlokal på Brynäs till ett miljardföretag i medlemmarnas tjänst.

Man kan dela in århundradet i olika perioder; etablerings-, snabbköps-, fusions-, varuhus-, storbutiks- och lågprisperioden.

Det framgår också hur tempot i förändringsarbetet har ökat genom åren. En intressant läsning som gör att ägarna – medlemmarna och anställda måste känna ett stort ansvar inför nästa århundrade.

Bo Sverin

Styrelsens ordförande
1989 -

VD

VD
1978 -

Hypermodern strategi 1898 övertygade Gävles makttrio

Den liberale folkbildaren och socialpolitikern G.H. von Kock (1872 -1948) var den avgörande pådrivaren och förslagsställaren då Konsum Gävleborg bildades för 100 år sedan. Han var KFs första förbundssekreterare i ett senare skede och betecknas som avgörande också för KFs grundande och utveckling under inledningsåren. von Kock blev senare mest känd för sitt socialpolitiska reformarbete, bl a som statlig inspektör för all kommunal fattigvård.

Han porträtteras i denna artikel av Göran Holmberg, Stockholm, fd reportagechef för KFs veckotidning Vi, presschef i KF och informationschef i Kooperationens Förhandlingsorganisation (KFO).

Gävles folkliga stadsscen, livet på gator, torg och i offentliga och slutna föreningslokaler, var det här veckoslutet överraskande, också seriöst och samhällstillvänt, på en punkt rent av epokgörande för hela landet.

Gävle skrev faktiskt svensk historia under dessa dagar. Det gäller dagarna 10 - 12 november 1898, ett veckoslut för 100 år sedan.

På lördagen höll "Föreningen för skidlöpningens främjande i Gefle med omnejd" möte i Stadshuset och Nya Stockholmsmagasinet hade fått in ett parti paraplyer, "eleganta i solitt svenskt fabrikat" för 1:75 kr/st och hos Firma John Blomberg på Kungsgatan erbjöds gula ärtor, "lättkokta af årets skörd". Den stora attraktionen, underspecialrubriken "nytt, nytt" i Gefle Dagblad, utannonserades för de intresserade med hänvisning till "grosshandlare Dahlstedts" tomt vid Nygatan".

Där utlovades stor brottningskamp mellan Jättebjörnen Bismark kallad Beck-Olsen nr 2 och Djurtämjerskan Djurtämjerskan Margarethe.

"Det finns inte ett spår till gåpåare hos honom. Han är den personifierade hänsynsfullheten, som aldrig bruser upp och förgår sig och än mindre med berätt mod ger någon en kindpust".

Valfrid Spångberg, liberal publicist

Samtidigt kunde man i Gefle Dagblad följa en artikelserie om sociala förhållanden i England av agronomen G.H. von Kock, små korta anspråkslösa enspaltiga epistlar med ett klart budskap: låt oss svenskar ta lärdom av de engelska erfarenheterna, undvik de engelska misstagen!

Artikelserien håller en uppfordrande ton till förmån för småfolket, i synnerhet kroppsarbetarna.

Näringspolitik

Utfallet av jättebjörnen Bismark och djurtämjerskan Margarethes kamp finns inte bevarad för eftervärlden, jag antar på goda grunder att den var så arrangerad att kampen kunde upprepas gång på gång i Gävle och andra motsvarande metropoler.

Den publicerade artikelserien "Från det sociala arbetet i England", några intryck av G. H. von Kock, fick där emot en landsomfattande effekt, dels för svensk socialpolitisk utveckling, men också som näringspolitisk inspirationskälla.

Richert Gerhard Halfred von Kock var en ung man ur Östermalms överklass i Stockholm utan direkt anknytning till Gävle eller Gefle Dagblad.

Förklaringen till hans artikelserie, och en serie föredrag han höll i stan, var att han misstrodde möjligheterna att väcka opinion i Stockholm, eller någon annan större stad, och att han bedömde att de erfarenheter han ville berätta om skulle göra störst intryck i en homogen arbetarstad.

Dessutom fick han stöd av Gefle Dagblads redaktör som redigerade tidningen i en framstegsvänlig och tidstypisk socialliberal anda. Den politiska och fackliga arbetarrörelsen hade vid denna tidpunkt inte skapat den starka organisationsapparat som är grunden för de senare framgångarna. De radikala krafterna i Gävle och annorstädes i landet, mobiliserades efter andra mallar helt enkelt.

"Social revolution får det gärna bli, men den ska ske fredligt, och den kommer att gå fredligt, om den sanna kooperativa andan ger sina underbara verkningar".

von Kock i brev 1898

Radikal anda

G.H. von Kock, som var son till överstelöjtnant Richert von Kock och friherrinnan Agathe Vrede, uppfostrades i en radikal anda på Östermalm och bestämde sig tidigt för att bryta med familjetraditionen beträffande utbildning och yrke.

Han valde att bli jordbrukare, hade anknytning till en familjegård i Blekinge och blev agronom i Alnarp 1891.

Så småningom fick han jobb som förvaltare vid en gård nära Kristianstad i Skåne, men insåg att han valt fel yrke, vilket ledde till att han fick ett års tjänstledighet för att studera sociala frågor i England. Avgörande för detta ovanliga beslut var att han chockerats över de svåra sociala förhållanden som hans egna anställda

och underställda på gården tvingades leva under. G.H. von Kock kom fram till att han ville ändra på missförhållandena och han sökte lösningar på problemen i England genom att han läst en artikel om socialt arbete i Londons slumkvarter.

Tillfälligheter och plötsliga infall tycktes styra hans personliga utveckling under denna period.

Hans livsuppgift

I England upptäckte han, också av en tillfällighet, den kooperativa företagsformen, de kooperativa rörelserna för konsumenter och producenter, och greps i synnerhet av konsumentkooperationens framgångar. Han kom fram till att Kooperationen var en av lösningarna på fattigdomens sociala problem som hade upprört honom hemma i Sverige. Han var då totalt omedveten om att Kooperationen redan var etablerad i Sverige, men att kooperatörerna inte hade lyckats organisera verksamheten effektivt och framförallt inte i ett nationellt system.

Det var just detta som von Kock senare såg som sin stora möjlighet och livsuppgift. I synnerhet tog han intryck av de framgångar som en grupp vävare i Rochdale, utanför Manchester, kunde redovisa. Han gjorde en djupstudie av deras arbetsmetoder, sammanhållning och idealbildning. Det var just detta han ville översätta till svenska förhållanden.

Opinionsbildning

Så hamnade alltså denna unge man (född 1872) i Gävle för 100 år sedan. Han betedde sig ytterst modernt och strategiskt även med dagens mått.

Från England hade han inte enbart med sig sin studie, sina anteckningar och skioptikonbilder, utan också illustrerade skrifter om de kooperativa framgångarna i England.

Han blev kolportör med små försäljningsframgångar från en tillfällig lokal, det s k Ångköket mitt i stan. Han insåg att han måste övertyga de viktigaste opinionsbildarna i Gävle med närmaste omgivning. Därför sökte han upp Gefle Dagblads socialliberale chefredaktör K. M. Lindh och erbjöd en artikelserie från England samtidigt som han kom överens om en serie föredrag på nykterhetslogerna. Han övertygade, till sist, sågverksarbetarnas fackliga förtroende-

man Olof Danielsson om att de engelska arbetarna hade lyckats i sina kooperativa ansträngningar.

Fackföreningsfolket var emellertid skeptiskt efter att den s k Smithska ringrörelsen misslyckats med liknande ambitioner i ett tidigare skede. Arbetarna och deras förtroendeman var misstrogna, de misstänkte till och med att han var en "guling", d.v.s. en strejkbrytare, som försökte nästla sig in i arbetarnas organisationer i stan. G.H. von Kock bröt ned misstroendet genom sin artikelserie och föredrag och förmodligen också genom sitt sätt att uppträda och umgås. En tredje samarbetspartner för honom blev sysslomannen vid fattigvården Gösta Englund. G.H. von Kock lyckades alltså att övertyga såväl stans chefredaktör, socialvårdschef som arbetarnas främste förtroendeman om sitt projekt. Han knöt allianser som skapade framgång och själv blev han en banbrytande kraft för svensk konsumentkooperation på nationell nivå. (Se *Årskrönika om konsumentkooperationens utveckling från starten 1898.*)

"Präktiga, kraftiga karlar. Vi blevo mycket goda vänner. De följde mig ända till Gävle på kvällskvisten. Tänk så långt man skulle komma med förtroende på ömse håll."

von Kock i brev till sin mor efter ett opinionsmöte i Bomhus den 31 oktober 1898

Mönsterförening

I Gävle medverkade han till en mönsterförening efter den engelska förebilden. Men det var inte nog för den målmedvetne och energiske G.H. von Kock, han insåg att Kooperationen måste skapa ett rationellt system på nationell nivå och undanröja i synnerhet tveksamheten inom arbetarrörelsens ledande skikt, men han saknade såväl personkontakter som kunskaper om den splittrade kooperativa rörelsen i Sverige.

Han sammanställde under sin period i Gävle en broschyr med titeln "Om arbetarnas konsumtionsföreningar i England" som utgavs av Verdandi och som han förde med sig till försäljning under föredragsturnéer i framförallt mellansverige.

"Ty ett är säkert: arbetaren får snart makten, och då bör han vara bildad och då bör han äga sådant intresse i ekonomiskt avseende att våldsamma störningar förhindras".

von Kock 1898 med plädering för studier av ekonomi inom Kooperationen

Det var först då han kom i kontakt med de socialdemokratiskt dominerade konsumtionsföreningarna i Stockholm, Göteborg och Malmö som han fick starkt gehör för sina engelska idéer.

Det hör till förhistorien att det socialdemokratiska partiet uppträtt mycket avvisande mot kooperatörerna under denna tidsperiod och det var efter hårda interna uppgörelser inom arbetarrörelsen, främst socialdemokratin, som de tre storstadsföreningarna fick klartecken för att kalla till en konferens 1899 då Kooperativa Förbundet (KF) kunde bildas i Stockholm.

Nyckelroll i KF

von Kock fick en nyckelroll i KF först som organisationens sekreterare och enda anställda, senare som chefredaktör för tidskriften Kooperatören och som resande agitator och upplysningsman.

1904 lämnade han KF och blev en ledande man inom socialvårdens utveckling, socialliberal riksdagsman, folkbildare av rang och en period kansliråd. Han blev utan tvekan en av de mest konstruktiva i Sveriges förvandling från ett av de fattigaste länderna till en mönsterstat i Europa. Och det hela började med att han 1898 letade reda på en lokal som kallades "Ångköket" i Gävle och beslöt att erövra stan åt Kooperationen.

Den mannen finns det all anledning att erinra sig i dag.

Göran Holmberg

Källor för artikeln är:

Gefle Dagblad 1898.

Agnes Wirén (von Kocks dotter) R&S 1980.

G H von Kock, banbrytare i svensk socialvård,

Peder Alén, Symposium 1994.

Den rationella konsumenten,

Lars Eronm R&S 1983.

Kooperativa idéer och människor,

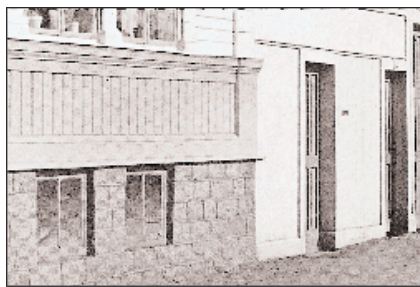
Axel Gjörres, R&S 1963.

Stormår - en folkrörelse växer fram,

Olof Ruin, R&S 1960.

Kooperativa Förbundet 1899-1929.

Årskrönikor 1898 - 1998

Första butiken i källaren på gården nr 19 vid Första Tvärgatan.

1898 fredagen den 16 december, började försäljningen i en källare på gården nr 19 vid Första Tvärgatan i Gävle. Butiken hölls öppen fredags- och lördagskvällar mellan kl. 6-9 och försäljningen sköttes av styrelsen. Varor inköptes för 600:70 och försäljningen uppgick till 429:77 med ett nettoöverskott på 53:79. Kassabehållningen den 31 december var 46 öre.

1899 anslöt sig nya medlemmar och källarlokalen började bli för trång. I mars öppnades en butik vid Näringsgatan 8. Hyreskostnaden för denna var 100 kronor om året. I februari anställdes 2 kvinnliga biträden och den 1 juli flyttades butiken vid Första Tvärgatan till en större källarlokal på Andra Tvärgatan. I november fick butiken vid Näringsgatan nya lokaler på Fiskargatan 16.

1900 utdelades för första gången återbäring till medlemmarna. Från alla delar av staden kom uppmaningar till styrelsen om att starta nya butiker. På våren öppnades två, vid Övre Bergsgatan 30 och i Strömsbro. Verksamheten var nu så omfattande att styrelsen inte längre kunde svara för allt arbete och man beslöt att anställa en kassörskasamt en föreståndare för varje butik.

Fastigheten i Strömsbro.

1901 insåg föreningen att man även borde tillhandahålla beklädnadsartiklar och korta varor, och under året tillsattes en kommitté för att utreda denna fråga. Föreningens försäljning omfattade i början endast de allra nödvändigaste varorna. En vara som man inte kunde tillhandahålla i önskad utsträckning var bröd och i november 1901 framlade representanter för bageriarbetsfackföreningen ett förslag om att bilda en kooperativ bageriförening.

1902 i februari, konstituerades Kooperativa Bageriföreningen. Sedan ett insatskapital på 778:50 inbetalats, hyrde bageriföreningen

ett mindre bageri vid Tredje Tvärgatan 15. Verksamheten startade i början av april, men redan i augusti flyttade man till rymligare lokaler på samma gata.

Under detta år fattades flera betydelsefulla beslut, bl a bildades en sparkassa. Varukontroll infördes efter ett system, som utarbetats av Johan Hållander.

Vid denna tid förvärvade föreningen sin första fastighet på Skolgatan 18 i Strömsbro för 2.600 kronor. I oktober öppnas den första kortvaruaffären på Södra Fiskargatan 5.

1903 vid första femårsperiodens slut, årsskiftet 1903-1904, uppgick föreningens medlemsantal till 1.007. Föreningen hade nu 5 speceributiker, 1 kortvarubutik och 1 mjölkbutik. Andelskapitalet var 10.741:04 och försäljningen under den första femårsperioden uppgick till 739.926:36.

Under året fattades ett synnerligen viktigt beslut för föreningens framtida utveckling, nämligen att av återbäringen skulle avsättas 2 öre per handelskrona till medlemsinsatser. Den första april öppnades butik vid S Kansligatan. I oktober flyttade butiken i Strömsbro in i föreningens fastighet där man även inrättat mjölkbutik.

1904 öppnades en skobutik i Strömsbro sedan en beräkning givit vid handen att 795:40 var behövligt för inköp av ett någorlunda välsorterat skolager.

En butik öppnades i Marielund sedan 64 personer antecknat sig som medlemmar. Samma år flyttades ännu en gång butiken vid Fiskaregatan, denna gång till Lilla Esplanadgatan 16.

Gossen på bilden heter Cyrillus Wiberg. Han var springpojke i Konsum på Rudammsgatan.

1905 öppnades föreningens 10:e butik, Femte Tvärgatan 34. Den lovårda seden att öppna en butik om året vidhölls. Även Kooperativa Bageriföreningen utvidgade sin verksamhet. Lokalerna hade börjat bli för trånga och man köpte då fastigheten Södra Centralgatan 20 där cykelverkstaden Alfa var inrymd.

1906 antecknades två viktiga tilldragelser i föreningens historia. Hittills hade denna inskränkt sig till att arbeta med distribution. Men den 26 februari beslöt medlemmarna vid ett extra sammanträde att öppna ett eget bryggeri. Beslutet påskyndades av att de privata bryggerierna ingått en överenskommelse

Kortvarubutik Brynäsgratan 6.

varigenom de kunde taga ut oskäligen priser för sina produkter.

Fastigheten Södra Centralgatan inköptes för 26.500:- och den 28 mars började tillverkningen i denna fastighet.

Speceributik öppnades den 7 juli vid Rudammsgatan 16.

Med anledning av inflyttningen i cykelverkstaden Alfas lokaler ändrade bageriföreningen sitt namn till Kooperativa Bageriföreningen Alfa.

Kvinnogillet styrelse 1907.

Fr v Fru Hanna Lång, Fru Gerda Ringkvist, Fru Augusta Klang, Fru Anna Nordlund och Fru Signe Andersson.

1907 togs föreningens bildningsfond för första gången i anspråk. Ett stipendium för vistelse vid Brunnsviks folkhögskola samt ett bidrag till Gävle arbetarbibliotek inledde den långa raden av anslag till kulturella ändamål, som föreningen lämnat under de gångna åren. Några kooperativt intresserade husmodrar, som ville taga närmare del av föreningens arbete och tjäna dess syften, bildade ett kooperativt kvinnogille.

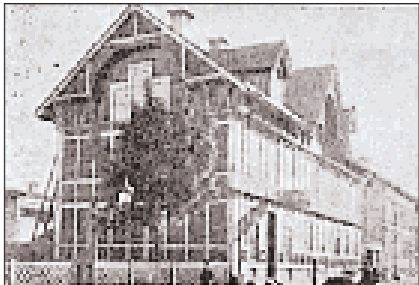

Föreningens personal 1908.

1908 inköptes föreningens tredje fastighet, Tredje Tvärgatan 23, i vilken huvudaffären varit inrymd. En butik öppnades i Sörby. Under den första tioårsperioden förmedlades varor för 3 1/4 miljon kronor. För mången fattig arbetarfamilj medförde medlemskapet i föreningen bl a en frigörelse från det fördärliga kreditsystemet, vilket på den tiden var allmänt utbrett.

1909 var ett oroligt år. Lockout och storstrejk satte hela samhällsmaskineriet i gungning. Denna arbetskonflikt förorsakade föreningen en kännbar förlust.

Årets ekonomiska resultat blev dock trots allt relativt gott. Bland inkomstposterna finns utdelningar från Kooperativa Bageriföreningen Alfa med 536:- och från Kooperativa Cigarrfabriken Fram med 35:51.

I föreningens tredje fastighet, Tredje Tvärgatan 23, var charkuterifabriken och huvudaffären inrymda.

1910 beslutade medlemmarna att starta egen charkuterifabrik och öppna charkuteributiker för att få inflytande på prissättningen på dessa varor.

Charkuterifabriken och den första charkuteributiken var inrymda i fastigheten vid Tredje Tvärgatan 23.

Speceributik öppnades vid Sörbygatan 74. Även för Bageriföreningen Alfa skred utvecklingen säkert framåt.

1911 under de första åren, visade medlemmarna sitt intresse bl a genom att mangrant bevista årsmötena. Ett exempel härpå var årsmötet den 28 april där man bl a behandlade ändringsförslag av stadgarna, öppnande av mjölkbutiker och anslag till fonden "Martin Sundells minne".

Åtgärder vidtogs för att nedlägga kortvarubutiken, som alltid varit förlustbringande.

1912 öppnades den andra mjölkbutiken vid Tredje Tvärgatan 25. Detta gav anledning till en strid med mjölkleverantörerna i Gävletrakten, vilka vägrade leverera mjölk till föreningen. Föreningen tvingades en tid att anskaffa mjölk från längre bort belägna orter. Sedan man på detta sätt hävdat sitt oberoende kunde man träffa överenskomelse om mjölkleveranser från närmare håll. På årsmötet utlöste frågor om en sammanslagning av Gefle Arbetares Konsumtionsförening och Kooperativa Bageriföreningen Alfa en långvarig och het debatt. En ny charkuteributik öppnades vid Staketgatan 42.

Interiör från speceriaavdelning.

1913 uppstod en kontrovers med mjölkleverantörerna i Gävletrakten, vilken förorsakade en kännbar förlust för föreningen. Indirekt gjorde medlemmarna en mycket större vinst genom att den planerade prishöjningen på mjölk inte kunde genomföras tack vare föreningens insats.

I slutet av året började man sälja sågad och huggen ved. Mjölkbutik öppnas på Femte Tvärgatan 20.

1914 medförde krigsutbrottet ett starkt stegrat intresse för föreningen. Under detta och de följande krigsåren med de ständigt stegrade varupriserna fick föreningen många tillfällen att visa sin prisreglerande förmåga. En under året beslutad omläggning av mjölkdistributionen genomfördes.

Inte mindre än 6 mjölkbutiker öppnades och för första gången översteg omsättningen en miljon kronor.

Albert Hållander, affärschef under tiden 1915 - 1929.

1915 hade styrelsens arbetsbörda blivit för stor. J.O. Ödlund som var föreståndare för bageriet, utsågs nu till styrelsens verkställande ledamot. Som inköpschef anställdes A. Hållander, som dessutom ansvarade för butiken på Sörbygatan 74.

Två mjölkbutiker öppnades.

Kvarteret "Mumman" inköptes år 1916.

1916 kännetecknades av varuknapphet, osäkra politiska förhållanden och gulascheri. Varuanskaffningen var förenad med stora svårigheter.

Enligt beslut av halvårsmötet köptes kvarteret Mumman, S Centralgatan 23 för 125.000:-, med där uppförda fastigheter bla en kvarnbyggnad. Efter nödvändiga förändringar flyttades föreningens centrallager, inköpskontor och charkuterifabrik dit. Till de anställda utdelades ett dyrtidstillägg på 2.100 kronor och i värnskatt betalade föreningen 9.986:97.

1917 är ett märkesår i Gävlekooperationens historia. Detta år bildades Konsumtionsföreningen Alfa genom sammanslagning av Gävle Arbetares Konsumtionsförening och Kooperativa Bageriföreningen Alfa. Den förra hade under sina 19 år omsatt varor för närmare 14 miljoner kronor och utbetalt 648.000:- i återbäring till medlemmarna.

Även bageriföreningen hade efterhand blivit ett betydande företag. Den sammanlagda försäljningen under de 15 åren var 7,1 miljoner kronor.

1918 den 1 januari, övertog Konsumtionsföreningen Alfa de båda föreningarnas verksamhet. De gamla föreningarna lever dock kvar som fastighetsföreningar, och förvaltas av Alfa som dotterföretag. Efterkrigstiden blev prövande, men föreningen växte oavbrutet. Förtroendet hade stärkts under kriget. Rättvisa vid fördelningen av varor och stram prispolitik hade lämnat påtagliga bevis på föreningens stora betydelse för konsumenterna.

1919 ökade omsättningen med 1,1 miljoner till 4,4 miljoner kronor trots efterkrigstidens osäkra ekonomiska förhållanden med prisfall, arbetslöshet och varuknapphet. Under året öppnades en speceributik i Forsby. I föreningen var 130 personer anställda.

En typisk butiksinteriör från 1920. Den här låg på Sörbygatan.

1920 inträffade våldsamma prisfall och omfattande arbetslöshet. Stora delar av vårt lands handel och industri lamslogs. Trots det kunde föreningen hålla sin omsättning och öka den med 386.000 kronor.

Medlemsråden som tidigare varit 8 ökades till 10. Samtidigt fick de ansvaret för föreningens studieverksamhet.

1921 förvärrades arbetslösheten som redan 1920 drabbat många av föreningens medlemmar. Matvaror för 10.000 kronor utdelades till arbetslösa medlemmar för att lindra den värsta nöden. Den ekonomiska kris som för många företag yttrade sig i stora svårigheter påverkade endast i ringa omfattning Alfas ekonomiska ställning.

Den 17 oktober inköptes fastigheten Baggarer nr 1, Femte Tvärgatan 35.

Källbackens handelsförening anslöt sig till Alfa.

1922 präglades av fortsatt arbetslöshet och våldsamt sjunkande priser. Omsättningen minskade med 17,5 % till 3,8 miljoner kronor. Föreningen hade nu 9 mjölkbutiker 12 speceributiker, 4 charkuteributiker och 1 skobutik. I stället för trånga och ohygieniska källarlokalerna hade medlemmarna till sitt förfogande stora, ljusa och väl utrustade butiker. Dessutom ägde de ett bageri för spisbrödstillverkning och ett för matbröd och konditorivaror, ett bageri i Sandviken, en charkuterifabrik och ett svagdricksbryggeri samt en vedgård.

Fastigheten på Ruddammsgatan 54, tidigare känd som "Schärmanska krogen" köptes.

Hästparad på gården utanför bryggeriet.

1923 kunde föreningen fira sitt tjugofem-årsjubileum och se tillbaka på en framgångsrik verksamhet och en god ekonomisk ställning.

I verksamhetsberättelsen, på tillgångssidan, finner man bl a föreningens andelar i Folkets Husföreningen, Kooperativa Bageriföreningen Central i Hofors, Kooperativa Syfabriken Linnéa, Möbelsnickarnas produktionsförening och Tryckeri- och Tidningsföreningen. Omsättningen var 3.889.517:90 och i föreningens tjänst var 185 personer anställda.

I sparkassan, som vunnit allmänt förtroende hade medlemmarna tillgodohavanden på 104.695 kronor.

Butiksnätet utvidgades med en speceributik i Lexe, charkuteributik på Femte Tvärgatan 35 och charkuteri- och speceributiker på Ruddammsgatan 54.

I slutet av året öppnade föreningen sin andra skobutik vid Drottninggatan 17. Tidigare var medlemmarna nödsakade att göra sina inköp i Strömsbro, där den första skobutiken var belägen.

Den 1 juli kunde man taga i besittning det ombygga och moderna finbageriet.

Så här packade man bröd i bageriet 1923.

1924 ökade omsättningen med 430.000:-. Detta uppfattades som ett tecken på att krigets efterverkningar började ge vika för mera normala förhållanden. Men fortfarande gick många medlemmar arbetslösa. Enligt beslut av årsmötet delade föreningen ut varor för 5000:- till nödlidande arbetslösa medlemmar.

Mjölkbutik öppnades vid Tredje Tvärg. 23.

1925 verkställdes en tillbyggnad av charkuterifabriken. Ett bilgarage byggdes också under året, som en följd av att man börjat övergå till moderna transportmedel. Speceri-, charkuteri- och mjölkbutik öppnades på Gustavsgatan 6.

Även detta år utdelades matvaror för 5.000:- till nödlidande arbetslösa medlemmar.

Butikgruppen vid Ruddammsgatan 54. Fastigheten tidigare känd som "Schärman'ska krogen".

1926 minskade omsättningen från 4,4 mil. till 4,1 mil. kronor. Detta berodde huvudsakligen på ett kraftigt prisfall på alla viktiga varor samt på den stora kolstrejken i England, som förorsakade minskning i arbetstillfällen för en stor del av föreningens medlemmar.

I enlighet med föregående årsmötes beslut upphörde föreningens bagerirörelse i Sandviken vid årsskiftet 1926-27.

Tidens krav på snabba transportmedel tillgodoses.

1927 installerades kylrum i samtliga charkuteributiker. Fastigheten i Sandviken, i vilken föreningen hade drivit bageri, såldes för 60.000 kronor.

Upplysnings- och instruktionsmöten hölls med tal av redaktör Axel Gjörës och rektor Harald Elldin. Till julen utsändes 6.000 ex. av skriften "Geflehem".

Medlemsråden fick enligt årsmötets beslut i uppgift att förutom agitations- och upplysningsverksamhet även ansvara för kontroll av kassaapparaterna i samtliga butiker. Detta år öppnades tre mjölkbutiker.

1928 företogs en omfattande ombyggnad och modernisering av föreningens butiker. Spisbrödsfabriken såldes till Kooperativa Förbundet.

Personalens kooperativa och tekniska utbildning organiserades på ett ändamålsenligt sätt. Kurser ordnades i Kooperation, föreningens organisation, kundbetjäning och skötsel av butik.

Under året startade även den s k "gruppverksamheten", en ny form för upplysning och propaganda. Teateraftnar med låga biljettpriser anordnades vid fyra tillfällen.

Efter trettio års verksamhet hade föreningen 5.884 medlemmar, 14 speceributiker, 7 charkuteributiker, 15 mjölkbutiker, 2 skobutiker, charkuterifabrik, bageri och bryggeri.

168 personer var anställda i föreningen och omsättningen uppgick till 3.919.731:77. Den ekonomiska ställningen var god.

Alfred Engström, affärschef under tiden 1929-1937.

1929 vidtogs en betydelsefull åtgärd. Föreningen köpte då fastigheten i korsningen av Kungsgatan och Drottninggatan, där senare föreningens första varuhus öppnades.

Som inköps- och försäljningschef anställdes Alfred Engström.

I samråd med kvinnogillet ordnade föreningen 6 husmodersaftnar, 2500 husmödrar deltog i dessa möten. I maj togs den i egen fastighet inredda butiken i Forsby i bruk.

1930 den 24 mars beslöt föreningsmötet en ändring av stadgarna, varigenom årsmötet skulle välja ledamöter till förvaltningsrådet, medan förvaltningsrådet i sin tur hade att utse en styrelse.

Förvaltningsrådets ledamöter: P.J. Dahlberg, A. Lövgren, E.A. Palm, R.Trång, E. Törnfeldt, L.J. Larsson, A.Johansson, P.J. Andersson, H.Sten, M. Bergsten och I. Rohlin.

Styrelsens ledamöter: A.Engström, O. Holm och A.G. Blom.

Vid samma tillfälle fick styrelsen och förvaltningsrådet två synnerligen viktiga uppdrag av medlemmarna. Det var dels att verkställa allsidig utredning och avgiva yttrande till kommande föreningsmöte angående en mera aktiv prispolitik med eventuellt lägre återbäring. Dels att tillsammans med representanter för personalen verkställa utredning och sedermera inkomma till föreningsmötet med förslag i syfte att åstadkomma en lösning av personalens pensionering. Beträffande butikerna skedde den förändringen att skobutiken i Strömsbro blev husgerådsbutik.

1931 var prispolitiken synnerligen aktiv, och det medförde en allmän prissänkning. Den privata handeln måste följa med nedåt. Föreningens karaktär av prisreglerande faktor i Gävlehushållens tjänst framträdde för varje år allt starkare.

Frågan om personalens pensionering löstes genom inrättandet av "3 %-fonden", vilken stadgade, att den anställda skulle avsätta tre procent av sin lön, och att föreningen skulle bidra med samma belopp.

Den nya bostads- och butiksfastigheten vid Engelbrektsgatan togs i bruk för sitt ändamål, varigenom butiksnätet utökades med en speceri-, en charkuteri- och en mjölkbutik.

Fastigheten i Lexe moderniserades och inrymde nu förutom speceri även charkuteri- och mjölkbutik.

Den s k Löfgrenska fastigheten S Centralgatan 40 inköptes. Mjölkbutiken vid Norra Stapeltorgsgatan 12 flyttades till Ruddammsgatan 16.

Beslut fattades om inrättande av en husgeråds- och basaravdelning. Lokaler för detta ändamål förhyrdes på Nygatan 19.

Specialkonsum Nygatan 19.

1932 präglades av allmän ekonomisk depression med omfattande arbetslöshet. Strejker och allmän politisk oro återspeglar sig i föreningens verksamhet. De företag, som inte påverkades ogynnsamt av denna kris, torde vara lätt räknade.

Under året hölls flera medlemsmöten i Läroverkets aula och i Boulognerskogen, och föreläsningar anordnades i kooperativa och ekonomiska ämnen.

Föreningens nybyggnad på S Centralgatan 40 togs i bruk med moderna lokaler för speceri-, charkuteri- och mjölkbutiker.

Affärschefen Albert Hållander, som i många år ägnat föreningen oegennyttigt och självuppofterande arbete, avled detta år.

Interiör från charkuteributik.

1933 konstaterades en obetydlig, men dock skönjbar uppgång i konjunkturerna.

En billighetsresa anordnades på sommaren till Furuvik där föreningen ordnat ett underhållningsprogram. 3000 personer deltog. Specialkonsum, som under en tid drivits av Kooperativa Förbundet övertogs under året av föreningen.

Fastigheten i Marielund moderniserades och nya lokaler inreddes för speceri-, charkuteri- och mjölkbutiker.

På våren 1933 förvärvade föreningen friluftskaféet "Gröna Stugan" i Boulognerskogen. Lägre priser tillämpades där än vid övriga sommarserveringar på samma plats.

Gröna Stugan blev en uppskattad tillflyktsort för föreningens medlemmar.

Butikgruppen i Marielund.

1934 uppgick omsättningen till 3,7 milj. kronor. Förbättrade konjunkturer och ökad medlemsanslutning samverkade till att föreningen kunde arbeta under gynnsammare förhållanden än under de svåra krisåren 1930-1933.

Studieverksamheten var livlig och till kooperativ stämma i Leksand anordnades extratåg.

I fastigheten S Fiskargatan 16, där föreningen tidigare haft mjölkbutik, inreddes nu även en speceributik.

Den 17 december öppnades fruktbutik på Drottninggatan 19.

1935 öppnades mjölkbutiken på Holmsundsgatan 16.

Konjunkturförbättringen och en fortgående ökad förståelse bland medlemmarna och allmänheten för kooperationens värde, som den sunda hemhushållningens bästa stöd, medförde en stark ökning av omsättningen.

En studiegrupp i bokföreläsning. Ledare Algot Lindbom, styrelsens ordförande.

1936 godkändes ritningarna till det planerade varuhuset i Gävle, som framtogs av KFs arkitektkontor.

Gruppverksamheten som har till uppgift att öka insikten och vidga kunskapen i ekonomiska, kooperativa och andra aktuella frågor ökade kraftigt. 21 grupper var i arbete vid årsskiftet 1936 och 1937.

Liksom under föregående år har föreningen prenumererat på Konsumentbladet Vi till samtliga medlemmar.

Omfattande moderniseringar av butikerna på TredjeTvärgatan 23, Ruddammsgatan 16 och Hattmakargatan 26 företogs under året.

Harry Älmeby, affärschef under tiden 1937-1946.

1937 satte två händelser sin prägel på verksamheten, dels påbörjandet av varuhusbygget och dels föreningsbeslutet om att upphöra med all konsumtionskredit.

Den 1 november lämnade Alfred Engström sin befattning som affärschef för att tillträda en liknande befattning i Luleå.

Han efterträds av Harry Älmeby, Motala.

Det första varuhuset stod färdigt 1938. Invigningen kombinerades med föreningens fyrtioårsfirande.

1938 invigdes föreningens nya varuhus under högtidliga former med livlig tillströmning av intresserade medlemmar.

Invigningen kombinerades med föreningens fyrtioårsjubileum, och högtidlighölls med jubileumsfester för medlemmarna i stadshuset. Försäljningen i "Konsumhuset" från starten den 7 oktober till årets slut uppgick till 594.000 kronor.

Automatisk växel installerades och namnanrop infördes för föreningens telefonnät. 5.768 medlemmar prenumererade på veckotidningen Vi.

Speceri-, charkuteri- och mjölkbutik öppnades på Valbogatan 33.

Vid fyrtioårsjubileet kunde föreningen blicka tillbaka på en framgångsrik verksamhet. 5.955 medlemmar var anslutna och omsättningen uppgick under jubileumsåret till 5,2 miljoner kronor. Föreningen förfogade över 18 speceri-, 13 charkuteri-, 19 mjölk- och brödbutiker och 1 fruktbutik, varuhus, konditori, bar, charkuterifabrik, bageri och bryggeri. I föreningen var 297 personer anställda.

1939 är det andra världskriget ett faktum. Om framtiden törs ingen sia. Vad som helst kan hända. Men man avskräcktes ej.

Fastigheten vid Ö Bergsgatan säljs till Folkets Husföreningen. Nya stadgar antages. Skyddsrum iordningställes.

För att underlätta prisjämförelser beslöt föreningen att ange vikten för de vanligaste brödsorterna.

1940 är ett nytt märkesår i Gävlekooperationens historia. Efter mer än 40 års verksamhet, var för sig, beslutar de båda konsumtionsföreningarna Oden i Bomhus och Alfa att sammanföra sina verksamheter.

Sommarhemmet Miramare (Konsumbadet) inköps för att åt medlemmar och personal skaffa en plats för vila och rekreation med sol och bad.

En av "Odens" butiker i Kristinelund, Bomhus.

Erik Orlander, butiksföreståndare i Alfa, segrare i Kooperativa Riksmästerskapen på skidor 1941.

1941 införs ransonering på så gott som alla livsmedel. Föreningen följer lojalt de statliga förordningarna och styrelsen uppmanar anställda och medlemmar att respektera dem. Stark omsättningsökning präglar årets resultat. Bland viktigare åtgärder kan nämnas förbättringar vid Konsumbadet.

Till Gävle vilohem lämnades 5.000 kronor i bidrag. 170 personer deltog i gruppverksamheten. Konserverings- och sykurer ordnades. Likaså teateraftnar, föreläsningar och demonstrationer.

Kooperativa Riksmästerskapen på skidor anordnades av föreningen och tidningen Vi.

1942 den 1 januari införs ransonering även på textilvaror. Trots detta fortsätter föreningen att öka sin omsättning. Föreningens tjänster tages i anspråk av hushållen i ännu större utsträckning än tidigare.

Tillsammans med Kristidsnämnden ordnar föreningen en rad bärplockningsutflykter och spillvedsinsamlingar. Till inkallad personal utbetalas beredskapsbidrag.

Kooperativ aftonskola startas, den första i sitt slag i Sverige.

Ny utrustning och nya maskiner inköps för bageriet. Mjölkbutik öppnas i hörnet av Kaplansgatan och Hantverkargatan. Konditorilokalerna i varuhuset ändras om till självservering.

1943 passerar föreningen en ny milstolpe genom att försäljningen för första gången överskrider 10 miljoner kronor. De små köpen förvandlas till respektabla summor. Sedan 1938 har en fördubbling av omsättningen skett.

Föreningens initiativ att anordna gymnastik för husmödrar har mottagits med stort intresse. Fem grupper med 170 deltagare är i verksamhet. Månadsmöten, teaterföreläsningar, idrottsutställning, barnfest, filmföreläsningar m m anordnas under året.

Från jubileumsfesten på Strömvallen 1944, som totalt samlade 7.000 deltagare.

1944 firade föreningen hundraårsminnet av den första kooperativa föreningen i Rochdale med en ståtlig fest på Strömvallen med 7.000 deltagare.

Frågan om personalens pensionering löstes definitivt genom anslutning till KFs pensionskassa och pensionsstiftelse.

I Källbacken inrättades en mindre mjölkavdelning i anslutning till speceributiken. En ny butiksgrupp öppnades på Flemminggatan 19. Mårtsbo Konsumtionsförening anslöt sig till Konsumentföreningen Alfa.

1945 blir åter ett händelserikt år. Andra världskriget är slut. Ransoneringarna lättar. Men levnadskostnaderna stiger. Föreningens prissättning verkar som en broms på prisutvecklingen.

Under krigsåren 1939 -45 ökar medlemsantalet med 3.700. Detta visar att allt fler inser vilka fördelar Kooperationen kan ge dem i egenskap av konsument.

Till kedjan av moderna och ändamålsenliga butiker kommer nu ytterligare 5, speceri-, charkuteri- och mjölkbutiker i Hagaström samt mjölkbutikerna vid Timmermansgatan och Arbetshusgatan.

Erik Björklund, affärschef under tiden 1946-1960.

1946 sätter Gävleutställningen sin prägel på staden och föreningen. Utställningsrestaurangen "Blå Fältet" drivs i föreningens regi. Under året öppnades speceri-, charkuteri- och mjölkbutiker i fastigheten Valbogatan 22 och mjölkbutik vid Fjärde Tvärgatan 14.

Omsättningsökningen är rekordstor 2,8 miljoner kronor eller i procent 24,2.

Fastigheten i hörnet Hantverkaregatan och Hattmakaregatan inköps och som sommarhem för personalen inköps motorbåtsklubbens sommarställe på Norrlandet.

Moderniseringen av bryggeriet slutföres och en helautomatisk tappningsanläggning med en kapacitet av 3.000 flaskor per timme installeras.

Föreningens affärschef Harry Älmeby tillträder befattningen som chef för Statens Priskontrollnämnd, och som hans efterträdare anställes Erik Björklund, tidigare affärschef i Ludvika.

1946 eldhärjades bageriet. Hela övre våningen förstördes.

Luciadagen 1947 bjöd föreningens speceributiker medlemmar och kunder på Lucia-kaffe.

1947 upphörde KF med tillverkningen av spisbröd i Gävle. I samband med detta återköpte föreningen den för 20 år sedan försålda fastigheten Sockerbruksgatan 77.

Föreningen har överflyttat en del av tillverkningen av bröd dit, varigenom kapaciteten avsevärt höjdes.

1948 femtio år efter starten var inte mindre än 10.000 hushåll medlemmar och delägare av 78 butiker, en butiksbuss, varuhus, restauranger, charkuterifabrik, bryggeri och bageri som tillsammans uppvisade en årsomsättning på 16 miljoner kronor.

Vad föreningen betytt kan man få en viss föreställning om, då man konstaterar att den under de gångna åren förmedlat varor för 198 miljoner kronor och lämnat återbäring på gjorda inköp med ca 6 miljoner kronor.

Föreningens första snabbköp öppnades på Eriksbergsgatan på Brynäs i mars 1949.

1949 är ett nytt märkesår i Gävlekooperationens historia. På Eriksbergsgatan öppnas det första snabbköpet. Vidare har under året tillkommit en kombinerad speceri- och charkuteributik.

Under studiesäsongen 49-50 startade 28 nya grupper som i huvudsak studerade kooperativa ämnen såsom "Kooperationen under debatt" och "Det är din butik". Även husmodersgymnastiken, barngymnastiken och sago-timmar för barn i åldern 7-12 år samlade många deltagare.

1950 företogs genomgripande ombyggnader av bageriet. Konsum Gustavsgatan 6 fick en nyinredd charkuteributik. En ny snabbköpsbutik öppnades i Gavlegårdarnas fastighet i hörnet Staketgatan och Skeppargatan. I samband med tillkomsten av denna butik kom speceri- och charkuteributiken på Rudammsgatan 16 att utnyttjas för centralpaktering, i första hand för snabbköpsbutikernas behov, men även för partiförsäljning och not-expediering. Mjölkbutiken blev kvar.

Under året har föreningens centrallager avvecklats och expedieringen av varor sker numera från Kooperativa Lagercentralen och Grönsakscentralen, som bildats av föreningarna i Gästrikland.

De av Kooperativa Förbundet tidigare disponerade lager- och kontorslokaler vid Andra Magasinsgatan i Gävle förhyrdes.

Mjölkbutikerna Ruddammsgatan 16, Hillmansgatan 16, Engelbrektsgatan 17, Atlas, S Fiskargatan 16 och S Centralgatan 40 har under året försetts med kyldiskar för mejeriprodukter.

Skobutik och meteravdelning i varuhuset fick ny inredning.

1951 i mars månad öppnade föreningens heminredningsbutik, S Kungsgatan 40. Dit överförs försäljningen av möbler, armaturer och textilier från varuhuset.

Under året öppnades snabbköpsbutiker på Staketgatan 24, S Kungsgatan 40 och Svan-gatan 4 i Strömsbro. Samtidigt som de två förstnämnda började sin verksamhet, stängdes speceri- och charkuteributikerna Ruddammsgatan 16 och S Kungsgatan 38.

Kassadisen i Konsum Forsby där också bröd och mjöl expedierades. Bilden är tagen efter ombyggnaden 1952.

1952 passerade medlemsantalet 10.000 och var totalt vid årets slut 10.519.

Bageriets nya ugnar och maskiner är installerade och togs i bruk under året.

I Edmans bageri och brödbutik, som övertogs av föreningen den 1 januari 1952, har en nödvändig renovering företagits, varefter även detta bageri väl fyller kraven på god hygien och lämpliga arbetslokaler.

Tillsammans med övriga konsumtionsföreningar i Gästrikland byggs nu en ny charkuterifabrik på Brynäsområdet.

1953 den 1 mars övertogs, efter en överenskommelse med Korsnäs Aktiebolag, dess butiker för speceri-, charkuteri- och specialvaror i Kastsjö. Samtidigt träffades en överenskommelse med Kastets Mjölkonsumtionsförening om övertagande av dess mjölkbutik i samma fastighet som ovanstående butiker. Vid årets slut hade föreningen 10 snabbköpsbutiker.

1954 övertog föreningen Kommunalväten efter en överenskommelse med Gävle stad. Nu hade föreningen möjlighet att tvätta butiksrockar och andra personalkläder på ett tillfredsställande sätt.

Kommunalväten som övertogs 1954.

Genom den ökade försäljningen i varuhuset har föreningen fått se sig om efter nya utrymmen. Av Försäkringsbolaget Trygg förhyrde man utrymmen som möjliggjorde en flyttning av sko- och livsmedelsavdelning dit. Den senare blev samtidigt föremål för ombyggnad till snabbköp. Försäljningen i de nya avdelningarna överträffade förväntningarna. Snabbköpsbutiken var föreningens trettonde.

1955 fick föreningen 861 nya medlemmar. Ombyggnaden av varuhuset blev klart och som första varuhus utanför Stockholm kunde föreningen erbjuda kunderna en rulltrappa mellan varuhusets våningar.

Föreningen övertog driften av restaurang, kiosk och bageri i Kastsjö av Korsnäs AB. Under året har 4 butiksgupper ställts om till snabbköp, Flemminggatan, Engelbrektsgatan, Ruddammsgatan och Högsta.

1956 fyllde föreningens bryggeri i fastigheten S Centralgatan femtio år. Medlemsantalet passerade 12.000 och de anställda närmast 600 personer.

Under året förvärvades Ekiperingshörnan, som med hjälp av en smärre ombyggnad anslöts till varuhusets lokaler.

Sju butiksgupper ställdes om till snabbköp, Södra Centralg. 40, Skolgatan 18 i Strömsbro Hagström, Lexe, Norelund, Valbogatan 22 och Klippan.

1957 gick föreningen samman med Konsumtionsföreningarna i Hille och Oppala. Föreningen tillfördes därigenom 400 nya medlemmar och 4 butiker med en omsättning på tillsammans 1 miljon kronor. En ny fastighet byggdes av föreningen i Mårtsbo, som även innehöll en butikslokal som omgående togs i bruk.

Butiksgruppen i kvarteret Tallen på Brynäs har byggts om till snabbköp och konditoriet vid Kristinaplan har lagts ned.

Bageriet fick en sk tunnelugn med automatisk transportör, som ökade bageriets kapacitet väsentligt.

Den nybyggda fastigheten i Mårtsbo dit verksamheten flyttade under hösten 1957.

1958 tog Valbo Konsumtionsförening beslut om att gå samman med Konsum Alfa. Tre butiker ställdes om till snabbköp, Björke, Kristinelund och Sörby.

Föreningen rustade sig också för en rationell försäljning av kapitalvaror, en TV-avdelning och en avdelning för byggarvaror öppnades under året.

Det nya centrallagret på samma tomt som charkuterifabriken färdigställdes.

En enhet på specialsidan samt Edmans bageri lades ned.

1959 passerade omsättningen 50 miljoner kronor. Besluten om sammanslagning med Konsumtionsföreningen i Årsunda och Valbo vann laga kraft.

I maj öppnade föreningen sitt till ytan största snabbköp, Söderhallen vid Södermalmstorg. Två butiker stängdes. Ett öde som även drabbade restaurangen i Folkets Hus.

Ett inlämningsställe för tvätt med en så kallad "Gardinbar" öppnades på Timmermansgatan.

Den här bilden är tagen sekunderna innan Söderhallen, föreningens stora hypermoderna snabbköpsbutik, öppnar.

1960 satsades stora resurser på personalutbildning och den kooperativa gruppsamheten redovisade 107 studiecirkel med 1.100 deltagare.

Kvinnogillet hade detta år 515 medlemmar och den kooperativa husmodersgymnastiken mönstrade 18 grupper, representerande över 700 gymnaster.

Föreningen växer snabbt genom fusioner och detta år går föreningen samman med Konsumtionsföreningarna i Sandviken, Storvik, Hamrånge, Kungsgården, Järbo, Österfärnebo och Ockelbo.

Medlemsantalet är nu uppe i 26.325 medlemmar och försäljningen uppgick till fantastiska 82.680.463:- i de 136 försäljningsställena.

Konsum Seljan i Sandviken ligger i ett typiskt ytterområde, men har samma standard som föreningens centrala butiker.

Hilding Stake affärschef under tiden 1961-1969.

1961 uppgick föreningarna i Älvkarleby, Karlholm och Gästrike-Hammarby i Alfa och tillförde föreningen 14 butiker. Bageriet i Karlholm övertogs av föreningen.

Inom Kvinnogillet 11 kretsar verkade 650 aktiva medlemmar och i samarbete med olika organisationer bedrevs ungdomsverksamhet kring temat "Ung Linje".

Tidningen Vi hade 15.891 prenumaranter i föreningen.

Till ny affärschef, efter Erik Björklund utsågs Hilding Stake, som närmast kom från Skellefteå Konsumtionsförening.

1962 närmade sig medlemsantalet 30.000 och 828 personer var anställda i föreningen. Ett flertal utredningar genomförs under året och dessa visar att det inte är ekonomiskt möjligt att fortsätta handel i småbutiksform. Förutom lägre kostnader visade det sig att storbutiker, egna såväl som konkurrenternas, drar till sig allt fler kunder oavsett var de är belägna. Ett betydligt större sortiment, kylutrustning och trivsamt blir viktiga värden som kompenserar det längre avståndet mellan butikerna.

Livlig studie- och gymnastikverksamhet, omfattande gilles- och klubbverksamhet utmärker även detta år.

Under 1963 fick medlemmarna i Årsunda och Järbo de gamla nerslitna bussarna ersätta med nya.

1963 under föreningens sextiofemte verksamhetsår, fortskred koncentrationen av butiksnätet och antalet nedläggningar uppgick till 17 enheter. Utvecklingen går mot färre men större butiker. Trots det stora antalet butiksnedläggelser stiger omsättningen från 97 till 104 miljoner kronor. Det ekonomiska resultatet är också tillfredsställande, främst beroende på vidtagna rationaliseringsåtgärder. Varuhuset i Gävle, som fyller tjugofem år, passerar 15 miljoner kronor i försäljning. Jubileet föregicks av en synnerligen omfattande nydaning interiört i varuhuset och själva jubileet firades med stora prisnedsättningar och andra uppskattade arrangemang. Under året öppnades ett nytt bageri i Sandviken.

1964 stängdes ytterligare 21 butiker och antalet butiker uppgår nu till 79.

Varuhuset i Sandviken och Gävle antar namnet Domus.

Föreningen planerar för ett nytt varuhus i Gävle och köper tomt nr 3 i kv. Kärrlandet. Då en ny varuhusbyggnad knappast kan uppföras i Gävle under de närmaste åren köper föreningen detta år även ett stort markområde i Valbo för öppnande av ett s k externt varuhus.

Gruppverksamheten har nu formen av aftonskolor och studiecirklar. Under hösten startades 89 studiecirklar med ca 900 deltagande medlemmar. Kooperativa Klubben höll 9 möten under året och deltagarantalet var över 1.800 personer.

När varuhuset i Sandviken 1964 bytte namn till Domus var det stor fest i och runt varuhuset.

1965 hölls 60 kooperativa studiecirklar och 32 grupper var aktiva i husmodersgymnastiken. Utbildningen av förtroendevalda skedde i samarbete med ABF och Kooperativa Förbundet på temat Samgång-Framgång. Under året beslutades om en fusion med Konsumtionsföreningarna i Hofors, Ljusne och Marma-Bergvik.

Butiksnätet minskades med 6 butiker.

1966 kan betecknas som samarbetets och prisaktiviteternas år. Genom fusionerna mellan föreningarna i Hudiksvall, Ljusdal, Bollnäs, Edsbyn, Kilafors och Konsum Alfa har bildandet av en länsförening skett.

En undersökning som Pris- & Kartellnämnden vidtagit i bl a Gävle, visade att föreningen tillhör de tre med lägsta priserna i landet. Föreningens målmedvetna lågprispolitik medförde att föreningen frångick den fasta återbäringen, som därmed kan variera år från år. Försäljningen passerade 200 miljoner kronor och 50.000 medlemshushåll.

106 studiecirklar startades under hösten, 40 fler än året innan.

Domusrestaurangen i Ljusdal.

Konsum Norrsätra som öppnades 1967.

1967 fick Norrsätra i Sandviken ett nytt modernt snabbköp och varuhuset i Bollnäs blev klart under året.

Bland de mindre butikerna fortsatte koncentrationen med nedläggning av 14 enheter, bland dessa en restaurang och två livsmedelsbussar.

En ny demokratisk organisation antogs, som tvingats fram dels på grund av att föreningen vuxit väldigt geografiskt och medlemsmässigt, dels påskyndad av den parlamentariska dräkt KFs Parlamentariska utredning föreslog att föreningarna skulle få.

1968 fattar KF beslut om samordning av den regionala produktionen och bagerier och charkfabriker övergår i KFs ägo.

Föreningens sjuttionde verksamhetsår, präglades av god försäljningsökning, ökad konsolidering och fortsatt medlemstillväxt.

Första spadtagen tas för den planerade stormarknaden i Valbo och Domusvaruhuset i Hofors.

Konsum Alfa övertar Sebra Shoppingcenter i Sörby och skaffar sig därmed en utvecklingspotential i detta nya bostadsområde, en ambition som föreningen haft länge och som medlemmarna önskat.

Husmodersgymnastiken firar tjugofemårsjubileum och på distriktsstämmorna underhöll bl a de populära Göingeflickorna.

Tore Almgren, affärschef under tiden 1969 - 1978.

1969 vidtogs många genomgripande åtgärder, främst när det gäller butiksbeståndet. Detta har varit nödvändigt för att anpassa verksamheten till de krav, som de flesta nuvarande och blivande medlemmar ställer på modern butiksstandard.

"Prisbromsen" var också en viktig händelse under året. Dess stora betydelse omvittnas av alla, inte minst från fackligt håll uttalade man stor tillfredsställelse med aktionen.

Ett stort antal butiker moderniserades och nya enheter öppnades i Brynäs, Bergvik och Hofors.

Föreningens administration samordnas under året med KF Lagercentral och de båda kontoren flyttar till Näringen i Gävle, där också en ny och modern lagercentral tas i bruk.

Från den 1 december inträdde Tore Almgren som VD efter Hilding Stake, som avlidit under hösten.

Domus Stormarknad, som också har byggsvaror och möbler i sitt sortiment erbjuder konsumenterna ett komplement till övriga försäljningsställen. Lätt att parkera, över-skådligt och lätt att handla till lägre priser ska locka kunderna till stormarknaden.

1970 kan betecknas som ett framgångsrikt år i ett kärvare ekonomiskt klimat. Försäljningsökningen var den största på många år och även om prisökningarna avräknas återstår en reell ökning som innebär en större marknadsandel för föreningen. Den externa etableringen, Domus Stormarknad i Valbo, öppnades i maj. En etablering som skedde i samarbete med Tempo och 19 fackhandlare. Nya livsmedelshallar öppnade i Sättra, Björksättra i Sandviken, Kungsgården, Storvik, Ockelbo, Kilafors och Edsbyn. I och med tillkomsten av nya stora enheter så läggs 24 mindre butiker och bussar ned. Föreningen fusionerar med Konsum Skutskär och får därmed 4 nya butiker. Medlemsantalet passerar 60.000 hushåll.

1971 präglades av de snabbt vikande konjunkturerna. Minskningen i den privata konsumtionen blev betydligt kraftigare än man räknat med och arbetslösheten var betydligt större än i flertalet regioner. Under året har också prisstopp varit rådande samtidigt som kostnaderna har ökat. För föreningen såväl som för detaljhandeln i dess helhet har således situationen enkelt uttryckt varit sådan att inkomsterna stått stilla eller till och med minskat, samtidigt som kostnaderna ökat. Planerna för ett nytt Domus i Gävle, som startade redan 1957 började nu ta form.

1972 delades 6,3 miljoner kronor ut i återbäring. Köptrohet diskuteras och man konstaterar att om medlemmarna ökar sina inköp med 10:- i veckan så skulle föreningen kunna ge dem ytterligare ca 3,2 miljoner tillbaka i återbäring. Arbrå får ett nytt snabbköp och fem enheter läggs ned. Den 31 januari upphör föreningen med sin bryggeriverksamhet.

Nya Konsum Arbrå som öppnades 1972.

I oktober 1973 var det äntligen dags att slå upp portarna till Domus City i Gävle.

1973 var det dags för nästa stora förändring i föreningen, öppningen av nya Domus i Gävle, som sannolikt var det mest omdiskuterade bygget i Gävle. Varuhuset var byggt över två kvarter, Stortorget och rakt över Skeppargatan. En gågata rakt igenom varuhuset dämpade opinionen. Stormarknaden i Valbo bytte namn till Obs! och i Hudiksvall nyöppnas Domus efter en genomgående modernisering. Den totala omsättningen ökade jämfört med året innan med nästan 32 miljoner kronor.

Under 70-talet investerades stora belopp i ny- och tillbyggnader av Domus. 1974 var det Skutskärs tur att få ett nytt och fräscht varuhus.

1974 var "Konsumentägt" årets kooperativa tema, som kommunicerade den kooperativa affärsidéns särart ställt i relation till de privatägda konkurrenterna. Försäljningsframgångarna var många och stora, nämnas bör Domus Gävle som under sitt första hela verksamhetsår, i ny skepnad, fördubblade försäljningen till nästan 50 miljoner kronor. Driftresultatet nådde tråkigt nog inte samma positiva höjder. Konsum Sörby byter namn till Servus och blir därmed föreningens första butik med kvälls- och söndagsöppet.

1975 behandlar medlemmarna ett förslag till Konsumentkooperativt Handlingsprogram som senare ska fastställas av Kooperativa Förbundet. Under året var det nyöppning av Domus Hofors och Domus Ljusdal efter om- och tillbyggnader. Konsumtvätten i Gävle läggs ned och 7 butiker moderniseras.

1976 öppnas en ny butik i Bomhus och 11 butiker rustas upp och moderniseras inom Gävle- och Sandviken, men även butikerna i Ramsjö och Bergsjö har genomgått om- och tillbyggnader. Butiksbeståndet uppgår till 59 enheter. Dessutom har föreningen varuhus i Gävle, Skutskär, Sandviken, Hofors, Bollnäs, Hudiksvall och Ljusdal samt Obs! Stormarknad i Valbo.

1975 har Domus i Hofors "nypremiär" efter en omfattande omdisponering och övertagande av EPAs restaurang.

1977 byter, efter stor vända, Konsumentföreningen Alfa namn till Konsumentföreningen Gävleborg eller i dagligt tal Konsum Gävleborg. Flera regionföreningar i landet har antagit namn efter det landskap eller län de verkar i och föreningens nya namn anknyter direkt till det länsomfattande verksamhetsområdet. Visserligen har föreningen butiker och varuhus även i norra Uppland, men detta är ett område som i många andra sammanhang kopplas samman med Gävleborgs län.

1978 passerade årsomsättningen 600 miljoner kronor, en ökning med 5,7 %. Prisökningarna under året uppgick till 9 % så resultatet blev sålunda negativt trots försäljningsökningen. Föreningen öppnade tre nya butiker, i Hille, vid S Centralgatan och i Årsunda. Butiken i Stråtjärna läggs ned. Det totala investeringsbeloppet för de följande fem åren har fastlagts till 50 miljoner kronor. Tore Almgren, flyttar till Göteborg och blir VD i Konsum Väst. Till ny VD utser styrelsen Hans Bäckström, tidigare verksam i KF Revision.

Här hälsas föreningens nye VD Hans Bäckström välkommen av avgående VD Tore Almgren.

1979 introduceras de blåvita varorna till ständigt lågt pris. Slopad reklam, enklare förpackningar och effektiv hantering ska hålla priserna nere. Konsumentrösterna var genomgående uppskattande, men konkurrenterna var inte alltid lika positiva. Nya former för butiksrådsverksamheten diskuteras och de sammanställda synpunkterna blir föreningens remissvar till Kooperativa Förbundet. Den totala försäljningsökningen blev 9,1 % och antalet medlemshushåll närmar sig nu 70.000. I Hagaström öppnar föreningen en ny butik och Konsumtionsföreningen Åshammar ansluter sig till Konsum Gävleborg. Två butiker stängs, Forsby och Engelbrektsgatan.

1980 blev ett år där den privata konsumtionskurvan vände nedåt, orsakat av bl a höjdmoms och segrugna löneförhandlingar med storkonflikt som följd.

En ny butik öppnas i Älvkarleby och flera butiker samt varuhuset i Bollnäs rustas upp. Inför Obs! tioårsjubileum kunde föreningen presentera en ny, bättre och kundvänligare stormarknad, som mottogs mycket positivt av medlemmar och kunder.

Under året togs också det första spadtaget för det efterlängtrade nya Domusvaruhuset i Sandviken.

Föreningen fusionerade med Konsumentföreningen Hedesunda och de kooperativa varumärkena samordnas under namnet COOP.

1981 var ett mycket besvärligt år för svensk detaljhandel. Totalt sett hade den privata konsumtionen den kraftigaste minskningen sedan 40-talet. För föreningens del blev försäljningen 751 miljoner kronor, en ökning med 21 miljoner. Ökningen räckte dock inte för att täcka de automatiska prisökningarna. Trots en omfattande kostnadsanpassning innebär den minskade försäljningsvolymen en resultatförsämring för föreningen och en återbäringspaus tas. Medlemsiffrorna visar dock en positiv utveckling och det totala antalet medlemmar är nu 71.834.

Succén med de blåvita varorna fortsätter. För föreningens medlemmar, som handlar Blåvitt istället för motsvarande märkesvaror, beräknas besparingarna till 9 miljoner kronor, under året.

Efter ett flertal motioner från medlemmar beslutar föreningsstämman att upphöra med försäljningen av de sk herretidningarna.

Allt har diskuterats och ifrågasatts, men 1982 står det färdigt, ett av landets modernaste varuhus, Domus Sandviken.

1982 öppnas ett nytt Domus i Sandviken och två nya butiker i Vallhov, Sandviken och i Kristineberg, Hudiksvall. Ytterligare två butiker bytte profil till Servus, Brynäs och Sättra i Gävle.

Vid årsskiftet har föreningen 39 Konsumbutiker, 15 Servus, 7 Domus och 1 Obs!

1983 präglades av fortsatt arbetslöshet och vikande konsumtion. På temat "Mera för pengarna" startar en kampanj, med kraftfulla insatser för att hjälpa de unga familjerna, som är värst utsatta i dessa åtstramningstider. Domusfastigheten i Gävle säljs och kapital frigörs för offensivare satsningar. Butiksbyggen startar i Norrsundet, Järvsö, Hedesunda, Strömsbro och Domus City renoveras och nyinvijs under våren.

Under året har en ny organisation för butiks-rådsverksamheten antagits och drygt 1.900 nya medlemmar anslöt sig till föreningen. 1 öre på varje matkasse till vår egen U-hjälp "Utan Gränser" gav 1,1 miljoner kronor till fattiga länder.

Servus Triangeln ersatte föreningens butiker i Stigsund och Strömsbro. Genom ett samarbete med OK kan föreningen också erbjuda bilburna kunder en unik service.

1984 ökade föreningens försäljning med drygt 63 miljoner kronor trots fortsatt konsumtionsminskning och arbetslöshet.

Den positiva försäljningstrenden är ett svar på föreningens offensiva satsningar under året. Nya butiker öppnas i Hedesunda, Norrsundet, Järvsö och Gävle. Dessutom satsades 13 miljoner kronor på upprustning av butiks-nätet.

Föreningen får en rekordtillströmning av nya medlemmar, 2.211 stycken.

1985 bojkottar föreningen alla varor från Sydafrika för att visa sitt missnöje med Apartheidregimen.

Ny butik öppnas i Gästrike-Hammarby och Karlholm. Hassela byggs om och uppfräschningen av det övriga butiks-nätet fortsätter. Under sommaren utnyttjade 2.200 medlemmar möjligheten att till förmånspris få åka buss med Konsums Medlemsresor till Åland, Gustavsberg och Furuviik.

1986 steg den privata konsumtionen i Sverige med 3,4 % och gav goda tider för detaljhandeln och föreningens försäljning passerade för första gången miljardstrecket. Nya butiker öppnas i Ockelbo, Bollnäs, Hällbo och Strömsbruk.

Under året stängs 6 mindre butiker.

Livsmedelsprogrammet "Väg pris mot kvalitet" sätts och Juvelbagarn inför datumstämpling av bröd och tar bort alla tillsatser i brödsortimentet.

Kooperativa i Hällbo rönt stora framgångar under öppningsåret. Mycket tack vare ett aktivt medlemsliv och nära samarbete mellan butiksråd och personal.

1987 justerar föreningen sin affärsorganisation och de administrativa kostnaderna minskas. Föreningens resultat förbättras med 20 miljoner kronor och den positiva resultatutvecklingen kan tillskrivas samtliga verksamhetsgrenar.

Butiken i Friggessund rustas upp och en utbyggnad av butiken på Granvägen i Hofors påbörjas. Obs! i Valbo och Domus i Bollnäs får nya livsmedelsavdelningar och Domus Skutskär öppnas efter en totalrenovering.

Tre butiker provar något "nytt" och håller distriktsstämma i butiken.

Med konceptet Kom gav sig föreningen in i konkurrensen på den snabbt växande lågprismarknaden.

1988 domineras av föreningens nittioårsfirande. Som höjdpunkt på jubileumsåret anordnas en Konsumdag i Furuviik, som besöktes av över 7.000 medlemmar.

Ett nytt koncept KOM Lågpris öppnas i Sörby i Gävle. Genom ett begränsat sortiment, rationellare hantering av varorna och enklare inredning kan föreningen där erbjuda kunderna en prisnivå som ligger mellan 5-10 procent under övriga butiker.

Ett antal enheter blir föremål för förändringar bl a Domus Gävle, Konsum Söderhallen och Konsum Granvägen i Hofors.

Föreningen fick 2.777 nya medlemmar under året och sålde för 1.100 milj. kronor i sina 44 butiker, 7 Domus och 1 Obs!

Ett offensivt år där föreningen också lägger fast ett minst lika offensivt handlingsprogram för det kommande året.

Vid föreningens nittioårsfirande i Furuviik fick medlemmarna ta del av kooperationens historia genom "De bröto bygd" som framfördes av Norrsundets Arbetarteater.

1989 tar föreningen kraftiga extraordinära kostnader för nya enheter och förändring av gamla enheter. Domus Skutskär och Hofors profileras om till stormarknader. Gävlebutikerna i Brynäs och Bomhus samt Norrsätrabutiken i Sandviken görs om till KOM-lågpris.

Konsum Smedjan i Bollnäs nyöppnar i mars och livsmedelsavdelningen i Domus Gävle har färdigställts efter en ombyggnad.

Ett omfattande aspirantprogram startar under året med utbildning av chefsaspiranter och detaljhandelsaspiranter.

Till detta kommer också den breda branscutbildningen för att möta 90-talets krav på detaljhandeln.

Att tillhandahålla "Rena och oförfäskade varor" har varit en ledstjärna i verksamheten ända sedan starten och nu blir även den yttre miljön en angelägenhet för föreningen. Under året genomförs femtio studiecirklar i "Handla Naturligt" där såväl medlemmar som personal och förtroendevalda deltar med liv och lust. I butikshyllorna utmärks miljövänliga och hälsosamma produkter med grannar och nyckelhål.

Antalet distriktsstämmor var rekordartat, 42 st, och antalet motioner från medlemmarna likaså – 39 stycken.

I mars öppnar föreningen sin nya trafikorienterade storbutik, som fått namnet Seglet – ett namn som anknyter till sjöstaden Gävle.

1990 kan Konsum Gävleborg trots en allmänt vikande marknad redovisa det bästa bokslutet på många år. Ett resultat av flera års målmedvetet struktur- och effektivitetsarbete.

Den 22 mars öppnas Seglet – Gävles största dagligvarubutik – dessutom den energisnålaste. Om- och tillbyggnader vidtas i Arbrå och Ljusne, och Kom-butikerna byter namn till Fakta. Under året stängs 6 butiker. De senaste 10 åren har totalt 18 butiker lagts ned.

1991 i januari förordar KFs styrelse en integrerad företagsform som långsiktig lösning på ett övergripande strukturarbete mellan Kooperativa Förbundet och konsumentföreningarna. I mellansverige har det sedan länge förekommit olika samarbetsprojekt och diskussioner förs nu om bildandet av en storförening – Konsum Svea.

Efter noggranna överväganden beslutar sig styrelsen för att ej delta i denna fusion.

Antalet ledamöter i styrelsen minskas, som resultat av en motion till föreningsstämman. Styrelsen består nu av sju förtroendevalda ledamöter mot tidigare sexton. I september anordnades för första gången en butiksråds-konferens, som ett tillskott i den parlamentariska verksamheten.

Konsum Eken – en mönsterbutik för både kunder och anställda öppnar i början av året och butikerna i Älvkarleby och Kilafors byggs ut. I Servus Kilafors passar man också på att byta tillbaka till namnet Konsum och blir därmed den första butiken med den nya Gröna Konsumskylten.

Konsum Smedjan utnämns till Årets Butik av KF Handel AB. Änglamark introduceras som nytt varumärke, och består vid introduktionen av ett sortiment på ca 20 miljöpåpassade produkter.

Konsum Eken blev nästa stora trafikorienterade butik som öppnas i Gävle.

1992 investeras 18 miljoner i föreningens butiker och varuhus, bl a i Ockelbo, Söderhallen i Gävle och Obs! Valbo. I Valbo Köpcentrum vidtas också en större tillbyggnad dit IKEA Möbелvaruhus flyttar in.

Försäljningen per årsanställd ökar för fjärde året i rad, under året med 3 procent. Det innebär en effektivisering med 25 procent på fyra år, vilket betyder att föreningen säljer lika mycket med en personalstyrka som är en fjärdedel mindre.

Anslutningen av nya medlemmar är rekordstor – i siffror 3.354 personer.

Butikerna i Bergsjö, Torsåker, Lingbo och Järbo stängs.

I Wega Köphus i Sandviken öppnar Prix, föreningens nya lågpriskoncept.

1993 utökades föreningens försäljningsyta med 6.800 kvm, bl a genom köp av Wega Köphus i Sandviken där ett nytt lågpriskoncept introduceras – Prix.

Gröna Konsumprofilen blir också tydligare och tydligare. En ny trafikorienterad butik, Konsum Krysset, etableras i Gävle och befintliga butiker omprofileras, bl a Konsum Edsbyn. Under året stängs 2 butiker i Sandviken och butiken i Los.

Med öppningen av Krysset har föreningen fyra stora trafikorienterade butiker i Gävle.

1994 introduceras Medmerakortet i föreningen och etableringen av lågprisbutiker fortsätter med omprofilering av Domus Skutskär och Hofors till Prixenheter.

En annan nyhet detta år är "Post i butik", som i samarbete med Posten etablerats i tre butiker.

Stora investeringar i data skedde under året med bl a ett nytt redovisningssystem.

1995 förstärktes butiksnätet av lågprisbutiker ytterligare genom att Domus Bollnäs ställs om till Prix. Konsum Storvik, Friggesund och Hassela får en förstärkt matprofil när de omprofileras till Gröna Konsum. Konsumbutikerna i Hofors och Västabyby ligger ned.

Medlemmarna får 14 miljoner kronor i olika medlemserbjudanden detta år, vilket är 4 miljoner mer än föregående år.

Satsningen på miljö och miljövänliga produkter intensifieras och blir mer märkbar – både i butik och marknadsföring.

1996 renodlar föreningen butikprofilerna och gör om fem Faktabutiker till Prix och minskar därmed antalet butikskoncept från fem till fyra.

Konsum Triangeln byggs till och ökar sin försäljning kraftigt. Konsum Järvsö blir Gröna Konsum och Konsum Årsunda läggs ned. Restaurangerna i Bollnäs och Hudiksvall överläts till privata entreprenörer.

Under året lämnas över 20 miljoner kronor tillbaka till medlemmarna i olika rabatter.

Under -97 var det Konsum i Norrsundets tur att få den "gröna" profilen. Affärschefen Birgitta Fagerlund t.v och Carita Westerberg är mycket nöjda med resultatet.

1997 nyöppnar Domus Hudiksvall, som genom en ombyggnad till "galleria" har fått ett nytt tidsenligt utseende. Föreningen förvärvar mark i Hudiksvall för en framtida externetablering.

Butikerna i Karlholm och Norrsundet omprofileras till Gröna Konsum och i Söderhallen påbörjas en större ombyggnad som innebär större försäljningsyta och en ny strategisk entre mot Södra Kungsgatan.

Efter flera år av negativ försäljnings- och resultatutveckling stängs butikerna i Strömsbruk och Alfta.

1998 100 år har nu gått sedan föreningen grundades. Under primitiva förhållanden började affärsverksamheten i en fuktig källar-lokal på Tredje Tvärgatan i Gävle. Pionjärerna kunde knappast föreställa sig att de därmed lade grunden till ett länsomfattande miljardföretag, idag med 22 Konsumbutiker, 9 Prixbutiker, 4 Domusvaruhus och 1 Obs! Stormarknad, som tillsammans beräknas sälja för 1,3 miljarder kronor under jubileumsåret. Konsumentföreningen Gävleborg har genom alla år varit en viktig faktor för en sund pris-konkurrens i detaljhandeln och därmed också haft en stor betydelse för medlemmarnas hushållsekonomi.

Vi – 900 medarbetare och 76.517 ägare/medlemmar har ett gemensamt ansvar för att den kooperativa affärsiden får samma viktiga roll under nästa århundrade.

En bra idé blir aldrig gammal!

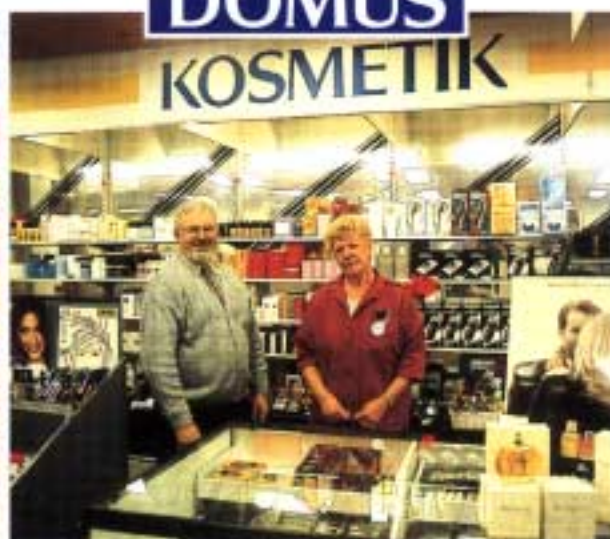

KONSUM

DOMUS

KOSMETIK

Obs!

Prix

